

ՄԱՅՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔՈՒՄ

ԼՈՒՐԵՐ ՄԱՅՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԱՂԱՎԱՐԸ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՅՎՈՒՄ Է.— Մոսկվայում Սովետական Սոցիալիստական Ռեսպուբլիկաների Միության Ժողովրդական տնտեսության նվաճումների ցուցահանդեսի հայկական տաղավարը վերականգնվում է և ընդարձակվում։ Կարճ ժամանակից այն կրաքվի նոր ցուցադրումով և կարագույնի ռեսպուբլիկայի ժողովրդական տնտեսության բոլոր բնագավառների նորագույն նվաճումներով։

Նախկին երկուսի փոխարեն այստեղ կա ինը սրահ՝ 1600 քառակուսի մետր մակերեսով։ Երկու գլխավոր ցուցասրահներն արագույնից են վերջին երեք տարում հայ ժողովրդի ձեռք բերած նվաճումները արդյունաբերության, տրանսպորտի, գիտության, արվեստի, առողջապահության և ժողովրդական կրթության բնագավառներում։ Նորակառույց սրահներից մեկը կղբազնեցեն մեր գյուղատնտեսության վերելքը պատկերող արտպնդանքներով։

Տաղավարի վերակառուցման նախագծի հեղինակն է ճարտարապետ արտֆ. Ս. Սաֆարյանը։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԸՆԴԵՐՔԻ ՀԱՐՍՈՒԹՅՈՒՆԸ.— Հայ գիտնականների տրեսյան աշխատանքների շնորհիվ վերջին տարիներս Հայաստանում հայտնաբերվել են տասնյակ տեսակի զանազան օգտակար հանածոների՝ պղնձի, մոլիբդենի, երկաթի, կապարի, ծծմբաթաթի, բրոմի և այլ գունավոր ու հազվագյուտ մետաղների հանքավայրեր, ինչպես նաև աղ և բազմազան հրաշալի շինանյութեր։ Այժմ Հայաստանի երկրաբանների առջև դրված է պատասխանատու և պատվավոր խնդիր՝ լիովին բացել ռեսպուբլիկայի ընդերքի հարստությունները։

Ավելի քան 140 երկրաբանական արշավախմբեր այս տարի ռեսպուբլիկայի տարբեր շրջաններում օգտակար հանածոներ են որոնում։ Այժմ հաջողությամբ հետախուզվում են Գափանի և Շամլուղի հանքավայրերի թերթը, որտեղ հայտնաբերված արդյունաբերական նոր հանքազանգվածները պարունակում են պղնձի զգալի պաշարներ։

Արագ թափով առաջ է տարվում և մոտ ժամանակներս կավարտվի Հրազդանի երկաթահանքի հետախուզությունը, կկառուցվի հանքանյութի հարբստացման ֆաբրիկա։

Զգալիորեն ընդլայնվում են ներգնաձորի շրջանի բազմամետաղների հանքավայրերի սահմանները։

Զոտի ոսկեհանքերի հայտնաբերումից հետո երկրաբանները մի շարք ոսկեհանքեր են գտել ռեսպուբլիկայի հարավային և հարավ-արևմտյան շրջաններում, որտեղ այժմ նախնական հետախուզական աշխատանքներ են կատարվում։

Մեծ հեռանկարներ ունեն Իջևանի շրջանի Սարիգյուղի վերջերս հայտնաբերված բետոնիտային կավահանքերը, որոնց հումքը իր որակով Սովետական Միությունում լավագույնն է և կարող է բազա լինել երկրի հարավային և արևմտյան տնտեսական շրջաններին, բետոնիտային արժեքավոր փուշի և հորատման կավ մատակարարելու համար։ Իջևանում նախատեսվում է կառուցել կավի ակտիվացման գործարան։

Զանազան շինանյութերի տասնյակ նոր հանքավայրեր հայտնաբերվել են այժմ ուսումնասիրում են երկրաբանական արշավախմբերը։ Դրանք են սուժիլ, բազալտը, բեմզան, հրաբխախարամը, շինարարական ավազը և այլն։ Մեծ ուշադրության է արժանի Այրումի գիպսի նորահայտ հանքավայրը, որը զբաղվում է 20—30 քառակուսի կիլոմետր տարածությունում։ Հանքերում գիպսի պարունակությունը հասնում է մինչև 80 տոկոսի։

Անխոնջ աշխատանք են կատարում նաև հիդրոերկրաբանները, որոնք ստորերկրյա ջրերը ծառայեցնում են ռեսպուբլիկայի ժողովրդական տնտեսության կարիքներին։

Երկրաբանները հետախուզական մեծ աշխատանքներ կծավալեն պղնձի և այլ սև ու գունավոր մետաղների հետադա էլ ավելի խնամելով որոնման, ինչպես նաև ռեսպուբլիկայի առանձին շրջանների նավթազառնությունների պարունակ ուսումնասիրության առարկա դուրս։ Առավել լայն աշխատանքներ կկատարվեն նաև Հայաստանի մետաղահանքերում, հազվագյուտ և ցրված տարրեր գտնելու համար։

ԳԻՐՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՆԵԴԱՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԱՍԻՆ.— Վերջերս երևանում լույս տեսավ Վախտանգ Անանյանի «Հայաստանի կենդանական աշխարհ» բովանդակույց գիրքը։ Դա արժեքավոր գիտական մի

ուսումնասիրություն է Հայաստանի կենդանիների մասին, հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը:

Բոլոր նրանք, որոնք սիրում են հայրենի բնությունը, նրա կենդանական աշխարհը, հափշտակությամբ կենթերցեն այս աշխատությունը: Բայց շնորհակալության զգացումով կփակեն գրքը նաև նրանք, որոնք առաջին անգամ են այսքան մոտիկից ծանոթանում մեր կենդանական աշխարհին: Հեղինակի զվարթ պատմելու ձևը, նյութի հստակ շարադրանքը, գրական մեղեքությունները ապահովում են նրան մի աննախընթաց հաջողություն այս թեմայով ստեղծված աշխատությունների մեջ:

ԵՐԿԱՐՈՐԾԱ ԴՊՈՌՏԸ ԵՐԵՎԱՆԻՄ.— Մեկ տարի առաջ ստեղծված № 1 երկարօրյա դպրոցն իր տեսակի մեջ միակն է Երևանում:

Դպրոցի նպատակն է ընդգրկել աշխատող ծնողների երեխաների, դասերից հետո զբաղվել նրանց ուսման հարցերով: Երեխաները դպրոց գալով վաղ առավոտյան և տուն վերադառնալով երեկոյան, կտրվում են փողոցից, զբաղվում արտադասարանական աշխատանքով և զգալի առաջադիմության հասնում ուսման և գիտության մեջ:

Մրազովի է մոտ ապագային ավելացնել թիվը երկարօրյա դպրոցների:

ՏԵՐԵԿՅԵՑԻ ՄՆՆԴՅԱՆ 150-ԱՄՅԱԿԸ.— Վերջերս Ալեքսանդր Մյասնիկյանի անվան պետական ռեսպուբլիկական գրադարանում բացվել էր ցուցահանդես՝ նվիրված անգլիական նշանավոր գրող Վիլյամ Տերեկյի ծննդյան 150-ամյակին:

Ցուցահանդեսի նյութերը հնարավորություն են ընձեռում ծանոթանալու անվանի գրողի կյանքին և գրական գործունեությանը:

Ցուցահանդեսում և ստեղծված ներկայացված են գրողի երկերի անգլերեն, ռուսերեն, հայերեն հրատարակությունների օրինակները: Ուշագրավ են նաև մի շարք մենագրություններ Տերեկյի կյանքի և նրա ռուս գրականության հետ ունեցած կապի մասին:

ԳՐԻԳՈՐ ԶՈՀՐԱՊԻ ՄՆՆԴՅԱՆ 100-ԱՄՅԱԿԸ.— Հայֆիհարմոնիայի ամառային դահլիճում վերջերս նշվեց հայ նշանավոր նովելիստ Գրիգոր Զոհրապի ծննդյան 100-ամյակը: Հանդիսության ներկա էին գրողներ, գիտնականներ, արվեստագետներ, մայրաքաղաքի գրասեր հասարակության բազմաթիվ ներկայացուցիչներ:

Բնմի խորքում, թարմ ծաղիկների ու կանաչի մեջ, ականավոր գրողի մեծագիր գիմանկարն է:

Գրիգոր Զոհրապի գրական ժառանգության մասին հայ գրող Նաիրի Զարյանն ասում է. «Զոհրապը մեկն է հայկական ռեալիզմի հիմնադիրներից և ամենամեծ ռեալիստը արևմտահայ գրականության մեջ: Տաղանդավոր իրավաբան, փայլուն հոգևոր, մեծահամբավ հասարակական գործիչ, թուրքական մեջլիսի եղբայր պատգամավոր Զոհրապի հզոր տաղանդը իր ամենաշքեղ մարմնացումը գտավ գրականության մեջ: Զոհրապի հոգևոր ժառանգությունը և նրա հանճարը մնացին ժողովրդին: Զոհրապի հրաշագեղ նովելներով կարող է պարծենալ ամեն մի կուլտուրական ազգ»:

Զոհրապի մասին այնուհետև ելույթներ ունեցան բանասիրական գիտությունների թեկնածու Մ. Հուսյանը, դոկտոր Ս. Տարոնցին, Ս. Ալաշաշյանը, Ս. Կուրտիկյանը, Վ. Դավթյանը:

Հանդիսության վերջում տեղի ունեցավ ձոխ համերգ:

ՎԱՐՊԵՏԻ ՏՈՒՆ-ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ.— Երևանի Պլեխանովի փողոցի վրա կառուցված տանը մեծատաղանդ բանաստեղծ Ավետիք Իսահակյանը ապրել է իր կյանքի վերջին երկու տասնամյակները: Այստեղ են ստեղծվել Իսահակյանի բազմաթիվ երկերը:

Հայաստանի կառավարության որոշումով, Ավետիք Իսահակյանի վերոհիշյալ բնակարանը վերածվել է նրա անվան տուն-թանգարանի:

Երկարկյանի այս շենքը ունի հինգ սենյակներ: Եռուտով ներարանը, աշխատասենյակը, գրադարանը, ձախասենյակ-ընդունարանը կառուցված այն տեսքով, ինչպես եղել են Վարպետի կենդանության ժամանակ:

Աշխատասենյակում են Իսահակյանի անկողինը, ձեռնափայտերը, գրասեղանն ու թանաքասաքը, հագուստները, կոշիկները, ակնոցները, հարյուրավոր լուսանկարներ, հուշանվերներ և այլ իրեր: Նշանավոր պաշտիմ է տեսանքձ ալգին, որտեղ իր ձեռքով խլեձորենիներ է սնկել վարպետը:

Իսահակյանը թողել է գրական մեծ ժառանգություն: Թանգարանում են նրա ստեղծագործությունների բազմալեզու հրատարակությունների օրինակները:

Ուշագրավ է մինչև այժմ էլ ձեռագիր վիճակում գտնվող «Ուստա Կարո» վեպի ստեղծման պատմությունը:

Ավարտված բայց ձեռագիր վիճակում է գտնվում նաև «Մասսա Մանուկ և Դե Սուլթանը» գույանական ռճով գրված դուցազներգությունը, որը նվիրված է հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարին: Պահպանվել են «Յոթ օր ապատում, յոթ օր անապատում», «Ղազարոս», «Հալկական Ֆաուստ» և տասնյակ անավարտ այլ գործերի ձեռագրեր, պատառիկներ, գրական մտադրացումների համառոտագրություններ:

Իսահակյանը սիրել է դրի առնել իր խոհերը, մշտեքերն ու գիտողությունները: Դրանք գրված են նրա գրքերի լուսանցքներում, ծոցատետրերում և առանձին թերթերի վրա: Ահա դրանցից մի երկուսը, որ նա գրել է մահվանից քիչ առաջ. «Բաժանված վիշտը կես վիշտ է, բաժանված ուրախությունը՝ կրկնակի ուրախություն», «Մինչև լոթնաստուն տարեկանը տարին թո կյանքից է գնում, լոթնաստունից հետո գու մահից ես պղկում քո կյանքը»:

Առանձին պատառիկների վրա պահվել են հայ արվեստի ու գրականության կարկառուն գործիչների մասին Վարպետի բազմաթիվ մտքերը:

Անմահ Կոմիտաս վարպետի մասին գրվել է, «Սթանչլի են նրա մեղեդիները, վերին աստիճանի հուզական, հարուստ լիրիզմ է նրա մեղեդին, կախարհիչ: Հայ գեղջուկը և Կոմիտասը նույն ստեղծագործական դժբեքն են: Գեղջուկը տեր է անսպառ հարստության, դարերով բյուրեղացած այս հարուստ գանձը Կոմիտասը հասցնում է գեղարվեստական կուտարկություն»:

Հարուստ է նաև Իսահակյանի նամակներին: Հայկական մշակույթի պատմության առանձին հարցերի լուսաբանման համար այն առատ նյութ կտա ուսումնասիրողներին:

Իսահակյանի անձնական գրադարանում կա հայերեն, ռուսերեն, ֆրանսերեն, գերմաներեն, իտալերեն և այլ լեզուներով շուրջ 6000 հատոր գիրք: Դրանցից մի քանի հարյուրի վրա կան Վարպետին ուղղված ընծայական մակագրություններ:

Այս բոլոր նյութերը ուսումնասիրվում, կարգի բերվում են ցուցադրելու համար: Շուտով բաղմահագրալայցիներին առջև թանգարանը կբացի իր դռները:

ԴԵՐԱՍԱՆ ԶՈՎՀԱՆՆԵՍ ԱՐԵՎՅԱՆԻ ՄԱՀՎԱՆ 25-ԱՄՅԱԿԸ.— Վերջերս Երևանում նշվեց անվանի գերասան Հովհաննես Արեվյանի մահվան 25-ամյակը: Հովհաննես Արեվյանը փոքր տարիքից նվիրվել է հայ թատրոնի բեմին և եղել է, և համայնից հետո, ամենատիրված գերասանը հայ բեմում: Արեվյանը 1925 թվականին արտասահմանից վերադառնալով, հաջատարմությամբ և մեծ նվիրումով ծառայել է հայ թատրոնին, մինչև իր մահը: Նրա մեջ Հայրենիքի սերը շատ խորն է եղել: Նրա բեմական արվեստը, իր կյանքի վերջին շրջանում, փայլել է իր ամբողջ գեղեցկությամբ: Այդ մասին ինքն ասում է. «Եթե ես մինչև հիմա երկաթե շվիաներով էի կապված թատրոնին, այսօրվանից ոսկե շվիաներով կկապվեմ նրան»:

ԿՈՆՏԱՆ ԶԱՐՅԱՆԻ ԴԱՍԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆԸ.— Մի քանի ամիս է Հայաստանում հյուրընկալվում էր հայտնի գրող Կոստան Զարյանը: Վերջերս Արվեստի աշխատողների տանը Կ. Զարյանը հանգես կելավ «Լեոնարդո դա Վինչին և Հայաստանը» նյութի շուրջը հետաքրքիր դասախոսությամբ:

Քննելով Վերածննդի խոշոր ներկայացուցիչ, հանճարեղ նկարիչ, գիտնական և նկարիչ Լեոնարդո դա Վինչիի «Ատլանտյան մասյան»-ը, Զարյանը փաստական հարուստ տվյալների հիման վրա նշեց, որ 1482 թվականին մեծ արվեստագետը եղել է Մերձավոր Արևելքում (Կիպրոս, Կիլիկիա, Հայաստան), ուսումնասիրել է տեղական կենցաղը, սովորությունները, հետաքրքրվել է հայկական ճարտարապետությամբ, կատարել է չափագրություններ և իր հետ Բուլղարա տարել գծագրերը:

Դասախոսությունից հետո մտքերի փոխանակության մասնակցեցին Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների ակադեմիայի իսկական անդամ Ա. Կարինյանը և արվեստի վաստակավոր գործիչ, ճարտարապետ Մ. Մազմանյանը և ուրիշներ:

ՍՈՒՆԴՈՒԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱԿԱՆ ՔԱՏՐՈՆԻ 40-ԱՄՅԱԿԸ.— Այս տարի լրանում է Սուն-

դուկյանի անվան պետական ակադեմիական թատրոնի 40-ամյակը:

Թատրոնի տաղանդավոր կոլեկտիվը ձևավորվել է եղել հանգես գալու հորեկանական նոր խաղացանկով:

Քառասնամյակի առթիվ թատրոնը ներկայացնելու է Դ. Դանիելյանի «Վարդանանք»-ը, որի դրամատիկական կոմպոզիցիան կատարել է ժողովրդական արտիստ Գ. Զանիբեկյանը: Պիեսը բեմադրելու է նույնինքն կոմպոզիցիայի հեղինակը: Գլխավոր դերերը ստանձնել են՝ Վարդան Մամիկոնյան՝ Դ. Մալյան և Գ. Հարությունյան, Վասակ Սյունեցի՝ Գ. Զանիբեկյան և Գ. Հակոբյան, բեմադրության մեջ զբաղված է թատրոնի ստեղծագործական ողջ կոլեկտիվը:

40 տարի առաջ թատրոնի առաջին թատերաշրջանը բացվեց Գ. Սունդուկյանի «Պեպո» պիեսով: Իր 40-ամյակին թատրոնը որոշել է բեմ հանել դարձյալ նույն պիեսը նոր բեմադրությամբ:

Հորեկանական թատերաշրջանում թատրոնը որոշել է նաև բեմադրել Կոնեյլի «Սիդ» ողբերգությունը:

Այս թատերաշրջանում լուրջ ուշադրություն է դարձվելու նաև սովետահայ դրամատուրգների ստեղծագործություններին:

Իրենց լավագույն բեմադրություններով, որոնք մշտնելու են թատրոնի հորեկանական խաղացանկի մեջ, սունդուկյանցիները հանգես են գալու նաև տարբեր քաղաքներում:

Թատրոնի ամբողջ ստեղծագործական կոլեկտիվը լցված է հորեկանական թատերաշրջանը նոր, բարձրարժեք ստեղծագործություններով նշանավորելու ցանկությամբ:

ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ԵՐԳՉՈՒՂԻ ԵԱՔԵ ԵԱՀԱԶՋԱՆԻ ՀԱՄԵՐԳԸ ԵՐԵՎԱՆՈՒՄ.— Սեպտեմբերի 3-ին, Երևանի Հայֆիլհարմոնիայի մեծ դահլիճում, ելույթ ունեցավ ամերիկահայ սիմֆոնիկ երգչուհի Շաբե Շահադյանը:

Շնորհալի երգչուհու տարիների երազները լինել Հայաստանում և երգել իր հարազատների համար, իրականացել էին Համերգասրահը լիկլիցուն էր և երաժշտասեր հասարակությունը ծափահարում էր հեռավոր ամերիկյան Հայրենիք եկած իր արվեստագետ զավակներից մեկին: Շաբեն համարձակ էր երգում, որովհետև իր Մայրենի հողի վրա էր կանգնել և իր սիրտը թրթռում էր իր ժողովրդի և Հայրենիքի սիրով և կարոտով: Երգչուհու երգացանկում էին Պերգոլինիի, Բրամսի, Սկարլատիի, Պուչինիի, Գերշվինի, Բեռնուտայի, Լյովսկի և հայ երգահանների՝ հանճարեղ Կոմիտաս վարդապետի, Ալան Հովհաննեսի, Վարդան Մարգարյանի, Սրվանձությանի, Կոմոյանի և Դուրյանյանի երգերը:

